

~~11-58~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
11-58
SIGNAT. clvccccxiii.

11

I. N. J.

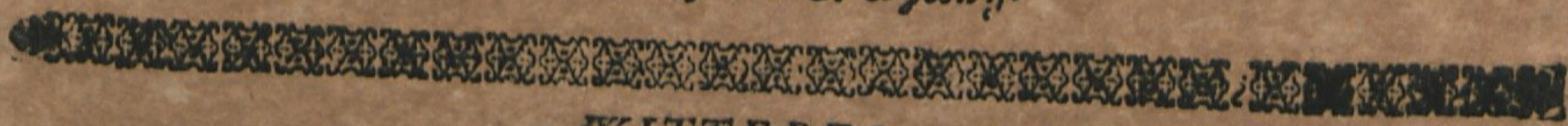
ABRAHAM

CALOVIVS, D.

PROFESSOR PUBL. PRIMARIUS, ELECTO-
RATUS SAXONICI SUPERINTENDENS
GENERALIS

S. S. Theologiae Cultoribus S. P. &

Ἡ ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr.

MATHEMATIK
IN
DREI BÜCHERN
VON
LEONHARD EULER
1755

N ore plurimorum perstrepat jam Ecclesia-
rum Aug. Confess. & Reformatarum pax & concordia. Ma-
ximi res momenti, & maximopere desiderabilis. Ecquis
enim tam ab omni pietate, ac dilectione alienus fuerit, ut pacem
non cum Reformatis solum, sed etiam cum Romano-Catholicis
non exoptet modò, ac provehere omnibus modis, quantum juxta
Canonem divini Verbi liceat, annitatur, sed vel vitâ, ac sanguine re-
dimere haud paratus sit! Nos utiq; toto pectore ingeminamus
iterum atqve iterum S. Hieronymi declarationem, quam Epist. ad
Theoph. contra error. Joh. Hierosol. edidit. *Volumus & nos pacem,
sed pacem Christi, pacem veram, pacem sine inimicitis, in quâ non sit bel-
lum involutum, pacem, quæ non ut adversarios subjiciat, sed ut amicos
jungat.* At quomodo pax Christi haberi potest, quæ adversus Chri-
stum, ejus Verbum, & Sacramenta iniur? aut pax vera, quæ veritati
caelesti non inicitur? Pax sine inimicitis non est, in quâ hostilis ani-
mus se prodit, cum amicitia offertur fraterna, bellum continuatur
infestum, cum templum pacis erigi simulatur, & ut adversarii subji-
ciuntur, qui ut amici ad conjunctionem invitantur. Non conjectu-
ris aut suspicionibus indulgemus, nec dubia pro compertis, igno-
ta pro cognitis tradimus. In luce publica versantur, quæ affirma-
mus, & passim de iis queruntur, & gemunt cum Doctoribus Eccle-
siæ. Auditur quidem nonnunquam vox Jacobi, sed non tam viden-
tur, quàm palpantur manus Esavi. Unde mirari oportet, reperiri,
qui caduceatores ejusmodi adhuc suscipiant, imò suspiciant. Mo-
derationis laudem præ cæteris affectavit Johannes Dureus, & extra
partes se stetit, ac Dei nomine conscientias compellasse jactitat, nihil
privato affectui in cujusquam præjudicium indulgisse, nec publicis par-
tium studiis fomitem, aut factiosis consiliis flabellum adhibuisse, aut of-
fensionum oblatas occasiones aggravasse. In nostros tamen, qui ex lege
prudentiæ Christianæ, ac dictamine conscientiæ pacificationi su-
spectæ & exitiosæ applaudere renuunt, nec à justis damnabilium
errorum censuris desistunt, in ipso Propemptico Irenico ita detonat,
cum Melleto suo: *Annon rigidissimi illi Demagogi, ἀσύνθετοι, ἀσοφ-
γοι, ἀσπονδοὶ ἀνελέημοι, de salute periclitentur, ne scilicet, sicut à
Dei & Christi charitate sese affectibus suis pravis alienant, etiam à Deo
& Christo ipsi alienentur?* Utur idem Dureus in Prodromi Irenici

præfatione palam profiteatur, se non ignorare, aliud sub velo Concordiæ Evangelicæ à Politicis quæsitum fuisse. Nec criminationibus ejusmodi contentus pacificandi veteranus fuit: Consilia etiam super eminentibus potestatibus & Magistratibus subordinatis omnibus suggestit, ut publicis clamoribus, & rabulis coram plebe, ceu iudice non competente, (ita Elenchum Ecclesiasticum vocat, & eos, quibus sacra est obtestatio Apostolica coram Deo & Christo, iudice vivorum ac mortuorum facta, Πίστην εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἐλεγχόν, ἐπιτίμησον) altum silentium imponant, tamen per XXXVII. negotiationis pacificatoriae annos, præter generales Regulas, & cerebrinas ideas, nihil ad pacem Ecclesiasticam contulerit, ac nunc demum, post tot sollicitationes, ac tanta itinera decrepitus Senex id agendum suscipiat, quod primum omnium, cum rem susciperet, aggredi debuit, & sine quo omnis illa negotiatio non potest non esse irrita, ac frustranea. Nimirum jam demum cum Melleto disquisitioni Evangelicorum id committit, quod sit Christianismi caput essentiale, ac articulus vel error fundamentalis! Item, an dogmata inter Ecclesias Protestantes controversa circa personam Christi, S. Cœnam, Prædestinationem, gratiæ extensionem, & alia libro Concordiæ contenta, præcisè spectata sine articuli ad salutem absolutè fundamentales? Hactenus ergò magno molimine nihil egit, quia omnia quæ egit, huic fundamento innixa fuere, quod capita controversa non sint fundamentalia; de quo verò nunc demum disquisitionem suscipi vult, jure né an injuriâ illa à fundamentalibus se moverit, ac semota esse in universâ negotiatione suâ supposuerit? Annon hoc est, quod Græcorum habent proverbialia, πρὶν ἐσφάχθαι δέξαι, & πρὶν ὀπτήσαι ἄλσρα? aut ædes moliri sine fundamento? Ex adverso toti notissimum est orbi, nostros per illud sesquiseculum disputasse, scriptis etiam variis & integris voluminibus asseruisse, ac demonstrasse, (quod nuper etiam à Collegio nostro Theologico, APODIXI FUNDAMENTALI, factum) capita dissensus pleraque fundamentum concernere: ad quæ etsi nec verbum, intra tot annorum lustra, respondere habuerit Diallacticus, strenuè tamen per universam ferè Europam occupatus fuit, ut concordiam, hac imprimis ratione, svaderet, quod dissensus non concernat fundamentum fidei, salvaque fide ac salute tolerari possit. Quod postulatum sibi ceu κρυφαὴν δόξαν per vanissimam principii petitionem, cum omnibus suæ farinae pacificatoribus, sumisit, atque ita

in aëre piscatum sese haecenus esse, nunc demum intelligens, de ar-
 ticulis & erroribus fundamentalibus, quoniam tales sint, & an illi
 controversi etiam pro talibus habendi? disquiri vult, & quod ma-
 gis adhuc mirandum, sine disputatione, methodo, quam vocat, in-
 vestigatoriâ, hoc expeditum cupit. Quam ne nesciamus, in Pro-
 drom. Irenic. p. 473. ita describit: *Omnia in hoc speculo mentis per refle-*
xionem directâ, nihil per refractionem per agendum est: integros enim no-
tionum radios in quolibet actu digressionis, & certo ordine successivè col-
ligere oportet: ad demonstrationē faciendam, quæ suis in mente lineis &
numerorū proportionibus stat æquæ ac demonstrationes Mathematicæ. De
 quâ novâ convincendi Methodo $\mu\epsilon\tau\alpha\ \pi\omicron\lambda\lambda\eta\varsigma\ \Phi\alpha\upsilon\lambda\omicron\sigma\iota\alpha\varsigma$ productâ, &
 demonstratione Mathematicis geminâ, sine argumentatione, vel ra-
 tiocinatione (quæ contradictio est in adjecto) suo loco dispiciemus.
 Cum ergo quoad usque id demonstratur, quæcunque tandem sit inve-
 stigationis Methodus, & qualiscunque; a sinorum pons Logicus (tale
 enim est hoc $\epsilon\upsilon\eta\mu\alpha$) de novo struatur, scapham scapham dicere,
 exitiosa dogmata ceu exitiosa damnare, præeunte Apostolo, & ve-
 nerando Patrum choro, non intermittimus, à fratribus istis no-
 stris, præ immoderato amore, acerbissimè differimus: cujus $\Phi\iota\lambda\alpha-$
 $\delta\epsilon\lambda\Phi\iota\alpha\varsigma$ insigne specimen nuper adeò Irenicus novellus, *Samuel Ma-*
 $\rho\epsilon\sigma\tau\upsilon\varsigma$ in Groning. Academia Disputatione de consensu multiplici,
 & residuo dissensu Protestantium, circa articulum de Cœna Do-
 mini d. 7. Mart. habita edidit: *Witebergenses nos calumniatus, quod*
cum Acesio nobis solis scalam in cœlum erigentes, eo excludamus, sic satis
pro Imperio, omnes alios, qui in nostrâ verba jurare detrectaverint, o-
mnescque Dd. $\gamma\eta\sigma\iota\omega\varsigma$ Lutheranos hoc elogio cohonestans; quod cras-
siores Ubiquitarii sint, & $\alpha\alpha\ \omicron\upsilon\delta\omicron\varsigma$ Theologi, qui nescii, quid sit juxta
Paulum $\alpha\lambda\eta\theta\epsilon\upsilon\sigma\omega\ \epsilon\upsilon\ \alpha\gamma\alpha\pi\eta$, ad solum pacis aut tolerantiae fraternæ
nomen inter Protestantes contremiscunt, ac in ea animi Symptomata in-
cidunt, quæ facillè conferantur cum iis, quæ lymphatici ad aqua purioris
conspectum patiuntur. Hac illi, dum pacem undique crepant, pa-
cem offerunt, pacem extorquere satagunt.!

Cæterum novum nunc prodit in Belgio, $\epsilon\upsilon\eta\mu\alpha\tau\omega\upsilon$ perquam fe-
 race, $\epsilon\upsilon\eta\mu\alpha$: vel certè antiquæ artes novis ornantur & colorantur
 nominibus. ECCLESIAKUM CONSOCIATIONEM, eine *Bergesellung der*
Kirchen/ oder G. meinden/ vocant. Olim Syncretismum dicebant. At
 non placet nomen amplius, quibus res ipsa haud displicet, SYNCRO-

X 3

TESMUM

TESMUM novus Irenicus *Joh. Melletus* nuperrimè dicere maluit in
Syndromo Irenico, novo & insolente vocabulo, neq; satis fausti
ominis. Nam & de *bellico apparatu* Aristoteli, & de *congregatione mi-*
litarium copiarum Herodiano verbum συγκεῖν dici consuevit, &
συκεῖν Scholiastæ Aristophanis *agmen compositum* & *instruēti-*
manus est, nec non Demosthenis Scholiastæ *conspiratio multorum,*
idem facinus susipientium, & συκεῖν Josepho *conspiratio* dicitur,
vel *conjuratio*. De cætero à manuum plausu, & à crepando descendit
vox, cum ipsa sibi plaudit crepitante Ciconia rostro. Et oriuntur
ab eodem Etymo κεῖν & κεκεῖν, qui Aristoph. Euripid.
Theocr. modò *garruli* & *loquaces*, modò *versuti* & *vasri*, astu atq;
fraude exercitati homines. Platoni tamen in Cratylo συκεῖν est
aliquid conflare, more fabrorum ferrariorum, qui ferra candentia aut
alia metalla conflant: etsi cum idem verbum de *choro*, qui tragædiis,
comædiis, Satyris, & ludis histrionicis convenit, ac inter *excelsa*
mundi à Voëtio numeratur, occurrit, *instituire seu componere sit ad*
concentum efficiendum, uti συκεῖν χόρον Demosth. dixit. Neq; facile
comparat apud Autores probatos vox illa *Syncretismi*, etsi συκεῖν
της de *conjuratio*ne, συκεῖν verò etiam de eo, quod *conflatum*
est, dicatur, & analogà vox συκεῖν, idem cum priori etymon a-
gnosens, à quâ parili facilitate SYNCRUTESMUM quis dixerit, de *col-*
lisione, nec non de *fraude*, ac *imposturâ adulatoria* adhiberi consue-
verit. Non sordet tamen antiquum *Syncretismi* nomen, *Pareo* & *Al-*
tingio probatum, Melleti Socio, *Dureo*, qui nuperrimâ *prodiort hosi*
p. 81. protestatur; *Se non quidem ejusmodi Syncretismum querere, qui*
diversarum religionum commixtio vel mutua in eodem Ecclesie corpore
tolerantia sit, nedum μετὰ μόρφωσις suorum in nostros, aut μετὰ σίωσις
Nostrorum in suos, vel Reformatos, sed juxta aliam hujus vocis, magis
propriam & ad antiquum usum receptam significationem, conspiratio-
nem prius disidentium contra hostem communem, quæ fieri consuevit non
composito, sed SUSPENSO TANTISPER dissidio, dum periculum commune
imminet. Neq; dubitarunt *Maresius* in *observation. Theolog. Ireni-*
cus, Antonius Cregutus Diensis in *Delphinatu Theologus* in *peculia-*
ri henotico, Pastores & Profesores Transylvani in *Responso ad quæ-*
stiones parascevas de unione Evangelicorum, Syncretismi no-
men huic unioni adhibere: quæ scripta omnia *præcellentibus tracta-*
tibus Irenicis annumeravit, *Syndromoq; Irenico* inseruit Melletus:
ut

ut Sam. à Dieft Professore Duisburgensem, qui eodem adhuc delectatur nomine, in Irenico-Historicis Disertation. & alios plures taceamus.

Sed redeundum ad CONSOCIATIONEM ECCLESiarUM, de quâ referre cepimus. *Quicquid populus iste dicit, confœderatio est, quærela Domini antiqua fuit. Es. IIX. c.* Sed monuit simul Dominus. *Non dicatis, confœderatio.* Id in religione sanctiùs habendum. Neq; animo consentiant, neq; verbo conveniant fideles cum illis, qui à vero Dei cultu alieni, prohiberi, Juniana annotata observant. Et protestatus Dominus est, adversari confœderationes ejusmodi sanctificationi Domini Zebaoth, qui solus nobis timori esse debeat, ac pavori. Hanc verò sanctificationem Christi Domini in cordibus nostris id requirere maximè, *ut parati SEMPER simus ad reddendam rationem spei, quæ in nobis est, OMNI, qui eam poscit, S. Petrus monuit. I. Ep. III. 15.* E quo jam promptum est colligere, *omnem confœderationem, quâ fidei præpeditur Apologia, & illicitam prorsus esse, neq; cum sanctificatione Domini in cordibus nostris consistere.*

Quod ergò non tam ambiunt, aut suggerunt, quam obtrudere, illis etiam qui conscientiam ducti absterrentur, (quibus unice Dominus terrori est, & pavori, non Princeps aut Monarcha aliquis terrenus) consociationem ejusmodi moliuntur, qui rerum suarum satagunt, de eo olim rationem Deo reddituri sunt. Quod verò penes constantes Confessores certa animi stat sententia, nunquam non sinceram fidei apologiam, etiam cum rerum terrenarum dispendio, vitæq; ipsius periculo ac jacturam Dominum sanctificare, nec ullatenus illicitæ conteserationi subscribere, id unice supernæ Spiritus gratiæ acceptò ferendum est.

Ornavit pronuper Conteserationem istam suis pigmentis, & antipagamentis JOH. HORNBECK Batavus disertatione peculiari: placuitque auctori mei cum primis nominis mentionem facere, judicium à Lutheranis (quibus verò, & qualibus?) sollicitatum jactare, Witebergensium Epicrisin ferire, iisque homines nullius teruncii, & qui vix tyrocinia in Theologia fecere, longè anteferre, rebus alienis temerè se immiscere, Politica consilia, extra vocationis metam, non sine Ecclesiæ damno, suggerere, oleumq; quod dicitur, igni affundere. Non displicebit ergò, si ob procellas Ecclesiæ nostræ, infrunitam, & intempestivam disertatione motas, Consociationis istius τὸ ἀθέμιτον è Pandectis divinis, τὸ ψεῦδος, ascitis simul Historiarum monumentis, detegamus, & dissipationem, imò everisionem Ecclesiarum nostrarum, sub amico consociationis schemate latere, manifestemus. Inviti utiq; denuò in arenam istam protrahimur. Verùm quum homines isti quiescere nequeant, sed subinde πομφυλογεῖν, fluctus in sumpulo excitare, ac Camarinam, seu ab
aliiq.

aliis inducti, seu suapte sponte, non absq; concussione Ecclesiarum nostrarum, movere pergant, nostrum non est *damnofo & damnabili* omnia transmittere *silentio*. Cogitanda est muneris divinitus crediti ardua provincia, & gravissima de eadem reddenda ratio. Spectanda Ecclesiae necessitas, & procellarum, quibus navicula Ecclesiae concutitur, periculosissima tempestas. Nec conscientiarum negligenda informatio, sive eorum, qui sacris olim praeficiendi, sive qui jam ista cribratione passim agitantur. Abstraxerunt sane haecenus nos alia, quibus districti animum advertere istis non potuimus. Moram ergo exigui temporis haud aegre ferant animo, seu Nostri, seu Reformatae addicti parti. Daturi operam sumus, juvante Domino, ut compensari luculenter ea possit.

Causam diximus, cur ea iterum retexenda sint, a quibus malleamus nunc quidem, ob alia, quae operam poscunt, abstinere. Sed parendum Ecclesiae necessitati est, neq; negligenda *καρποδύλεια* a Domino imperata. Nec tamen aliena erit haec tractatio a *curso Praelectionum nostrarum*, postquam ea nunc, divino munere, absolvimus, quae de *Ecclesia, & Ministerio Ecclesiastico*, tradenda erant, & ordo nos jam vocat ad doctrinam de *ritibus Ecclesiasticis*. Huc enim in *Apodixi Fidei Biblica juxta methodum Systematis Theologici, ultra biennium*, mediocri diligentia tractata, pervenimus, uti nostis: & supersunt pauca in *Hierarchia Ecclesiastica*: quibus expeditis, de *Magistratu, & Conjugio*, ac deniq; de *Novissimis Controversiae residuae*, brevi temporis spatio enucleari poterunt. Articulo autem de *Ecclesia*, in quo versati haecenus sumus, non incommodè subjungitur Embolizma illa de *Ecclesiarum consociatione* Dissertatio. Quae propter unum atq; alterum mensem, daturi sumus huic diexodo, ne solita *Φιλονεικία, & Φιλονικία* nimis aut tumultuetur, aut gloriatur Spiritus Calvinianus de Silentio. Quod enim in hoc sive consilio, sive judicio Hornbeckiano valde suffens sit, argumento est, quod non modò *Hanoviae* in linguam Germanicam transfusum superiori anno idem sub titulo *Theologische Unterredung* (sic reddidere *Dissertationis* vocè) divulgavit, & in aliis scriptis vehementer laudavit, sed quod ipsa etiam *praxi* nunc exequi, eoq; adminiculante, pomperia certuum suorum extendere magno molimine allaboret. Hoc sc. illius lingua est *CONSOCIARE ECCLESIAS, suis nostras consociare, ut nostrae esse desinant, suae evadant*, quam admodum avari atq; injusti, cum autoritate valent, agris suis alienos consociant, sed cum damno proximi. Ubi certè vigilantia opus est eorum, qui in specula excubant, ut Ecclesiae, opus informatione, ut conscientis plurimorum in Ecclesia consulatur. Utriq; fini nostra *Diatriba* consecrata erit. Neq; enim in *Theoreticis* solum haerebit: expedientur simul *Practica* non pauca, hac tempestate explicatu pernecessaria, quae *Batava* illa *Dissertatio* sufficiet. Facturi autem id sumus in *MAJORI AUDITORIO* hora *IX. antemeridiana*, & talem hanc ordiemur *ad diem Martis*, cum *DEO*. Aderitis operae pie, & perquam proficue frequentes; non poenitebit, polliceor, impensz industriz. *P.P. VVittebergae* *Dominica IV. post Trinitatis*, *Anno Domini* *clō* *1665* *LXV.*

Ung. VI 58 (10)

ULB Halle 3
002 686 287

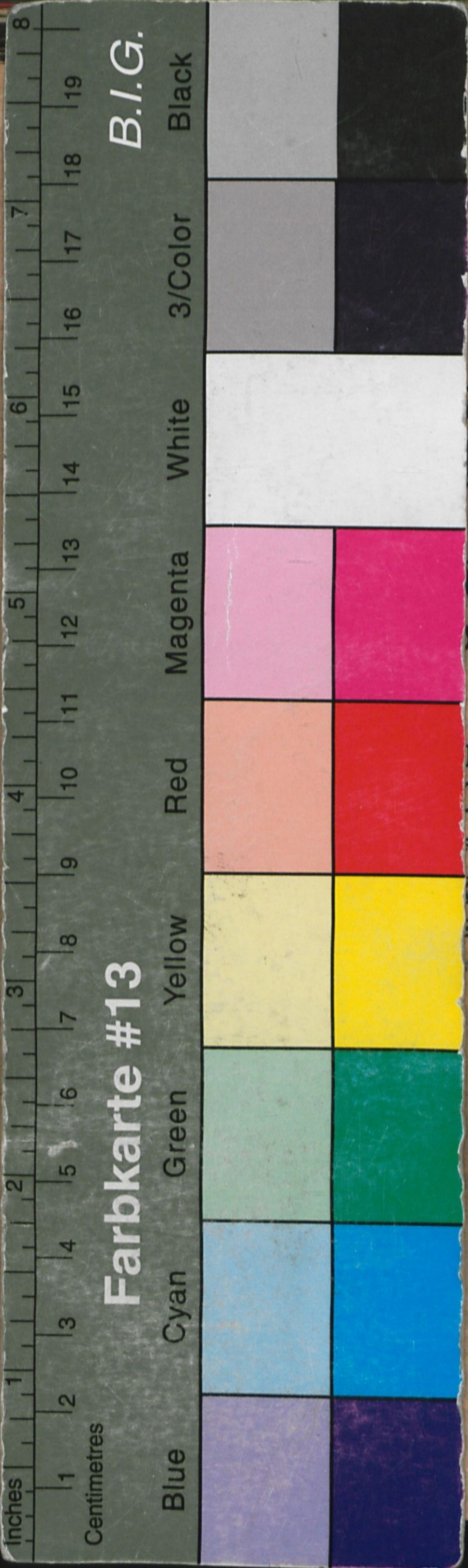

Sb,

VD 17
Sep. 2000 Pd.

11

N. J.
HAM
VIUS, D.
PRIMARIUS, ELECTO-
SUPERINTENDENS
ERALIS
Cultoribus S. P. &
εν εν αγαπη.
BERGÆ,
ÖHNERI, Acad. Typogr.

